

Tilboðið, Alberti og danska stjórnin – ein søga um eina politiska mytu

„The Offer“, Alberti and the Danish

Government – Story of a Political Myth

Hans Andrias Sølvará

Fróðskaparsetur Føroya

Jónas Broncks gøtu 25, FO-100 Tórshavn

Email: hansas@setur.fo

Abstract

This article explores certain aspects of the so-called „offer“, which the Faroese self-rule leader and member of the Danish parliament, Jóannes Patursson, introduced to the Faroese Lagting in 1906. The „offer“, which according to Jóannes Patursson was given to him by the Danish government, would have given the Faroese Lagting greater administrative and financial self-rule in internal Faroese matters. The Faroese people rejected the offer in 1906, and the Danish legislative minister, Peter A. Alberti, who had signed the letter with the offer to the Lagting, was in 1908 forced to leave the government and was sentenced eight years imprisonment as a result of his involvement in a financial scandal. It has since been said that, according to the Danish government, the offer given to Jóannes Patursson was a private offer from Peter A. Alberti, of which the Danish government had no knowledge. This article argues, that the offer was given to Jóannes Patursson by the Danish government, and that the Danish government never accused Peter

A. Alberti of having given Jóannes Patursson a private offer. This story is a myth, created later, totally without any historical foundation. Peter A. Alberti was a likely candidate to blame for an unsuccessful political offer, but in this case, he is certainly not guilty in any violation of governmental authority.

Inngangur

Í hesi grein verður ein av gátunum um tilboðið, sum fólkatingsmaðurin Jóannes Patursson (1866-1946) legði fyrri Løgtingið 20. mai í 1906, viðgjørd. Tilboðið, sum m.a. snúði seg um, at Løgtingið skuldi yvirtaka rakstur og ábyrgd av nøkrum málsøkjum í Føroyum frá ríkismyndugleikunum, samstundis sum Løgtingið skuldi fáa heimild til at krevja tann til endamálið neyðuga skattin inn í Føroyum, segði Jóannes Patursson seg hava fingið frá tí samlaðu donsku stjórnini.¹ Tilboðið gjørdist ongantíð veruleiki. Føroyingar vrakaðu tað á lögtingsvalinum

18. juli í 1906, og tvey ár seinni fall danski lögmláráðharrin, Peter Adler Alberti (1851-1932), sum hevði framt svik og skjalafalsan. Tað hevur javnan verið sáddur ivi um uppáhaldið hjá Jóannesi Paturssyni um, at hann hevði fingið hetta tilboðið frá donsku stjórnini.² T.d. skrivaði danski søgufrøðingurin Jørgen Steining, sum hevur kannað viðurskiftini millum Ríkisdagin og Føroyar, í 1953, at: „Efter Albertis fald understregede man stærkt dennes ansvar for regeringstilbudet, men Patursson har hævdet, at det var finansminister Vilh. Lassen, som især var levende interesseret i, at Færøerne kunne få et finansielt selvstyre, og at tilbudet fremkom efter afholdt ministermøde“.³ Í 1958 skrivaði Jørgen Steining soleiðis um somu viðurskifti: „Siden hen, da Alberti var faldet 1908, kunne man i Danmark roligt lægge hele skylden for **regeringstilbudet** på ham, men Patursson hævder, at der var **fuldstændig dansk enighed**.“⁴ Hendan søgan er endurtikin so ofta í føroyskari søguskriving, at hon nærmast tykist vera vordin alment dannilsí í føroyskari søgu. Róland Waag Høgenesen skrivaði tað sama í 1968.⁵ Tað gjørdi John F. West eisini í síni bók um Føroya søgu frá 1972.⁶ Jákup Thorsteinson skrivaði í síni framúr góðu doktararitgerð frá 1990, at: „Til folketingsvalget 1906 fremsatte Patursson det såkaldte „Tilbud“. Han hævdede, at regeringen havde givet ham „tilbudet“ som folketingsmand for Færøerne, medens regeringen senere hævdede, at det drejede sig om et privat forslag, fremsat af justitsminister P.A. Alberti.“⁷ Anfinnur í Skála skrivaði í 1992 í sínum standard verki um fólkaatkvøðuna 14. september 1946, at: „*Danskir stjórnar-*

menn søgdu, at uppskotið snúði seg um privattilboð, sum P.A. Alberti, lögmláráðharri, hevði sett fram“.⁸

Hesir søgufrøðingar taka ikki støðu til spurningin, hvørt danska stjórnin hevði rætt í tí, at tilboðið bara var eitt privat tilboð frá lögmláráðharranum, P. A. Alberti, men í hesi grein verður grundgivið fyri, at søgan er skeiv í dupultum týðningi. 1) Danska stjórnin frá 1906 gav ikki P. A. Alberti ábyrgdina av tilboðnum. Tað hevði hon eisini illa kunna havt gjørt, tí 2) Jóannes Patursson hevði rætt í tí, at tilboðið varð givið av samlaðu donsku stjórnini – tilboðið varð ikki privat tilboð frá P. A. Alberti, men stavaði frá allari stjórnini. Hendan søgan tykist m.a. stava frá Oliver Effersøe, sum vann fólkatingsvalið 22. juni 1906.

Danska stjórnin og tilboðið

Jóannes Patursson upplýsti sum nevnt í sínum skrivi til Løgtingið, dagfest 12. mai í 1906, at hann hevði fingið tilboðið frá „*det samlede Ministerium*“.⁹ Hetta sama endurtók Jóannes Patursson fleiri ferðir í greinum og røðum í Føroyum í apríl-mai 1906.¹⁰ Hann endurtók tað í Tingakrossi í 1908, tá Oliver Effersøe sáddi iva um uppáhaldið.¹¹ Í 1919 setti Jóannes Patursson fram hetta sama uppáhald í Danmark móttvegis kanningarnevnd Landstingsins, sum m.a. legði hann undir at hava framt ríkisskaðiligt virksemi undir fyrra heimskríggi.¹²

Tað er møguligt, at Jóannes Patursson ikki er tann mest eftirfarandi heimildin til at vátta hetta uppáhaldið. Jóannes Patursson var valla sjálvur á ráðharrafundinum,

har tilboðið skuldi havt verið viðgjört, og Jørgen Steining vil beinleiðis vera við, at Jóannes Patursson: „*ganske manglede evnen til at fastholde og gengive andres synspunkter eller udtalelser korrekt*“.¹³ Tað tykist hinvegin lógið, at Jóannes áhaldandi skal hava sett fram sjónarmiðið, um hann ikki var vísur í, at hann hevði grein í sínum máli. Í heimildunum sæst, at tað hevði hann.

Tá Løgtingið 20. mai 1906 sendi eitt skriv til løgmláráðharran, P. A. Alberti, har hann varð biðin um at vátta, at Jóannes Patursson hevði heimild til at leggja tilboðið fyri Løgtingið, svaraði løgmláráðharrin játtandi í brævi, dagfest 1. juni 1906, og hann legði afturat, at: „*Regeringen er nemlig rede til ...*“.¹⁴ Tað sæst eisini av skrivinum, sum Løgtingið sendi til Løgmláráðið, at løgmláráðharrin varð biðin um at útvega Løgtinginum: „*en Udtalelse fra Regeringen i saa Henseende*“.¹⁵ Her skal støða ikki takast til spurningin, hvørt tilboðið hjá Jóannes Paturssyni varð orðað júst soleiðis, sum tilboðið í svarinum frá løgmláráðharranum, men tað stendur þúrá fast, at løgmláráðharrin tók alla stjórnina í eið uppá, at Jóannes Patursson hevði fingið heimild til at leggja eitt tilboð fyri Løgtingið, sum legði upp til, at Løgtingið skuldi yvirtaka nøkur málsøki og fáa rætt til at krevja skatt inn í Føroyum til raksturin av teimum. Spurningurin er einans, um løgmláráðharrin av órottum hevði tikið donsku stjórnina í eið hesum viðvíkjandi, sum stjórnin sambært einum rættiliga útbreiddum uppáhaldi í føroyskari søgugransking seinni skuldi havt hildið uppá.

Oliver Effersøe (1863-1933), sum á

fólkatingsvalinum 22. juni 1906 vann fólkatingssessin frá Jóannes Paturssyni, setti í síni fyrstu røðu á Fólkatingi 23. oktober 1906 fram áhaldandi skuldsetingar móti Jóannes Paturssyni og ‘sjálvstýrismonnunum’ (Sjálvstýrisflokkurin varð ikki settur á stovn tá) fyri at vera „*seperatister*“.¹⁶ Tað áhugaverda er, at Alberti vardi Jóannes Patursson í sínum svari tann 25. oktober, har hann eisini kom inn á tilboðið: „*Det han (t.e. Jóannes Patursson – ritstj.), saavidt jeg har forstaaet ham, gjorde sig til Budbringer for, var, at der paa Færøerne var stærke Ønsker om at faa nogle Forandringer i Lagtingsloven, saaledes at der indrømmedes Lagtinget en mere selvstændig Myndighed, end Tilfældet nu er, og det, som Regeringen den Gang udtalte i Foraaret her i Tinget gennem mig, var, at for saa vidt det viste sig, at der paa Færøerne var et saadant Ønske, vilde vi gerne fra vor Side forhandle derom for at søge en lykkelig Løsning af disse Ønsker. Det fandt ogsaa Udtryk i den Skrivelse, som jeg paa Opfordring af Lagtinget sendte Lagtinget i Foraaret, idet denne Skrivelse netop udtrykkelig fremhævede, at Regeringens Medvirken til de omtalte Ændringer i Lagtingsloven var betinget af, at der paa Færøerne viste sig et vidt udbredt Ønske om disse Forandringer*“.¹⁷ Tað er vert at leggja merki til, at Alberti her alment sigur seg bara vera boðbera fyri stjórnina, – „*som Regeringen den Gang Udtalte i Foraaret her i Tinget gennem mig*“ – uttan at nakar í stjórnini mótmælti. Alberti gjørdi tað sama tann 23. mars 1906, tá hann svaraði Jóannes Paturssyni soleiðis á Fólkatingi: „*den nuværende Regering er fuldkommen rede til en imødekommende Forhandling*

*med Færingerne om en Ordning og Udvikling af deres Forhold i Fremtiden, navnlig saaledes, at de færøiske Myndigheder, deriblandt jo i særlig Grad Lagtinget, faa større Indflydelse paa lokale Forhold og ogsaa blive i Stand til ad selvstændig Vej at skaffe de fornødne pekuniære Midler frem, uden hvilken al Fremgang er umulig, eller i alt Fald meget illusorisk.*¹⁸ Munurin er bara tann, at í svarinum til Oliver Effersøe tann 25. október í 1906 sipar Alberti beinleiðis til brævið, sum Løgmláráðið hevði sent til Løgtingið tann 1. juni 1906. Tað ber illa til at koma uttanum, at tilboðið, sum varð lagt fyri Løgtingið í skrivinum frá løgmláráðharranum, sum var dagfest tann 1. juni 1906, stávaði frá tí donsku stjórnini.

Tað avgerandi prógv við fyri hesum sæst í donsku ráðharraprotokollini, sum ikki fyrr hevur verið nýtt í viðgerðini av tilboðnum.¹⁹ Í tí hondskrivaðu ráðharraprotokollini, sum er undirskrivað av J. C. Christensen (1856-1930), forsætisráðharranum, verður upplýst, at løgmláráðharrin 31. mai 1906 las brævið frá Løgtinginum, dagfest 20. mai 1906, har spurt varð um heimildirnar hjá Jóanni Paturssyni til at leggja tilboðið fyri Løgtingið, upp fyri ráðharrunum. Allir teir donsku ráðharrarnir vóru sambært ráðharraprotokollini á fundi hendan dagin í mai í 1906. Síðan verður lagt afturat, at: „*Det overlodes Justitsministeren og Finansministeren at affatte et Svar til Lagthinget.*“²⁰ Her hava vit beinleiðis skjalprógv fyri, at øll tann danska stjórnin, „*det samlede ministerium*“, stóð aftan fyri brævið við tilboðnum, sum løgmláráðharrin sendi til Løgtingið 1. juni 1906. Løgmláráðharrin

gjørði v.ø.o. júst tað, sum Løgtingið í brævinum 20. mai 1906 hevði biðið hann um at gera, t.e. at fáa til vega: „*en Udtalelse fra Regeringen*“. Hetta svarið frá donsku stjórnini til Løgtingið, sum er undirskrivað av løgmláráðharranum, P. A. Alberti, var enntá skrivað í samráði við figgjarmálaráðharran, Vilhelm Lassen (1861-1908). Her var ikki talan um privat tilboð frá løgmláráðharranum, men talan var um tilboð frá „*det samlede Ministerium*“, sum Jóannes Patursson vildi vera við. Hetta sama verður eisini váttað í frágreiðing frá einum øðrum ráðharrafundi 6. mars 1906, t.e. áðrenn Alberti 23. mars 1906 helt røðu í Fólkatunginum, har hann bað Jóannes Patursson fara til Føroya við einum tilboði frá donsku stjórnini. Frá hesum ráðharrafundinum 6. mars 1906, sum er einastu ferð, at tilboðið varð umrøtt har, meðan Jóannes Patursson enn var í Danmark, verður upplýst, at figgjarmálaráðharrin: „*forebragte et Spørgsmaal om Skatter og Afgifter paa Færøerne, navnlig saaledes, at der lagdes flere Skatter paa Øerne til Brug for Amtskommunen. Folketingsmand Patursson havde forebragt Sagen for Finansministeren.*“²¹ Jóannes Patursson kann sum sæst ikki hava sipað til nakran annan ráðharrafund. Hetta má vera tann ráðharrafundurin, sum Jóannes Patursson sipaði til. Tað sæst einki beinleiðis til, at nøkur formlig avgerð varð tikin á hesum ráðharrafundinum, men Alberti kann heldur ikki hava sipað til nakran annan ráðharrafund enn hendan, tá hann av Fólkatungingsins røðarastóli 23. mars 1906 upplýsti fyri Fólkatunginum og Jóanni Paturssyni, at „*den nuværende Regering ...*“ hevði eitt tilboð at

bjóða færoyingum – eitt tilboð, sum samsvaraði væl við tað, sum varð lagt fyri stjórnina 6. mars 1906, eins og stjórnin á ráðharrafundinum tann 31. mai 1906 formliga váttaði tilboðið umvegis figgjar- og løgmálaráðharran. At talan er um sama mál, t.e. tilboðið, sum varð viðgjørt á báðum ráðharrafundunum, sæst eisini av, at á tí seinna ráðharrafundinum 31. mai 1906 verður málið við týðiligari tilsiping til tann fyrra ráðharrafundin 6. mars 1906 kallað „*det færøiske Skattespørgsmaal*“.²² Jóannes Patursson hevði púra rætt í tí, at tilboðið, sum hann legði fyri Løgtingið 12. mai 1906, frammanundan hevði verið umrøtt á ráðharrafundi í Danmark, og tað varð gjørt, áðrenn Alberti vegna alla stjórnina legði tað fram á Fólkingi 23. mars 1906.

Tað er v.ø.o. rætt, sum Jóannes Patursson áhaldandi helt uppá, at tilboðið stavaði frá „*det samlede Ministerium*“ (um hann legði tað fyri Løgtingið í heilt røttum formi er nakað annað), og tað er beinleiðis skjalprógvað, at tilboðið ikki var nakað privat tilboð frá Alberti. Hvørki Jóannes Patursson ella danska stjórnin tykjast heldur nakrantíð hava lagt áherðslu á, at Alberti hevði ein avgerandi leiklut í samráðingunum um tilboðið í 1906. Hetta uppáhaldið stavar uttan iva frá sambandsmanninum Oliver Effersøe.

Danska stjórnin og Alberti

Hin spurningurin er, um danska stjórnin seinni, t.e. eftir at Alberti var fallin í 1908, av órøttum legði Alberti, løgmálaráðharran, undir av sínum eintingum at hava sett tilboðið fram. Hesin spurningurin hongur

í ávísan mun saman við leiklutinum hjá Alberti í málinum. Úr Føroyum kom danska stjórnin longu í 1906 undir trýst av teimum sigrandi sambandskreftunum, sum funnust at tilboðnum. Hetta sæst sum nevnt longu í oktober 1906, tá Oliver Effersøe á Fólkingi setti atfinningar-samar spurningar viðvíkjandi ætlanunum við tilboðnum. Tá Alberti fall í 1908, gjørdi Oliver Effersøe sær alt fyri eitt dælt av málinum. Í Dimmalætting 3. oktober 1908 varð Alberti lagdur undir einsamallur at hava staðið aftan fyri tilboðið til Jóannes Patursson, hóast Oliver Effersøe longu í oktober 1906 hevði fingið at vita í Fólkinginum, at tilboðið stavaði frá stjórnini. Kortini skrivaði Oliver Effersøe í Dimmalætting 3. oktober: „... at Alberti og vor daværende Folketingsmand J. Patursson var meget fine Venner. ... Det er jo en bekendt Sag, at det er Hr. Patursson sammen med Alberti, der er Fædre til den saakaldte Tilbudsaffære. Dette Tilbud var jo af en finansiel Natur. – Hr. Patursson havde jo sammen med Alberti paataget sig at fremsætte Forslag om en ny Ordning af Færøernes Pengevæsen, og netop det, at Albertis Navn har været knyttet til den Sag, gjorde i sin Tid nogen Virkning paa enkelte blandt det færøske Vælgerkorps, det forstod Hr. Patursson godt ... – Nu er det soleklart for alle, at Alberti har været en meget uheldig Autoritet at føre frem paa Pengevæsenets Omraade. Alle de Pengesager, han har haft med at gøre, er endt i Elendighed og Svindlerier. – ... Vi er ganske overbeviste om, at den Dag, det færøske Folk lærte om Storbedrageren Albertis Bedrifter, takkede de allerede i deres Tanker Sambandspartiet, fordi det forhindrede, at de bed paa den

Krog, der var hængt ud for os, og som enkelte nok saa forhippede bed paa og, desværre for dem, blev hængende ved“.²³ Í mars 1909 royndi Oliver Effersøe aftur av Fólkatingsins røðarapalli at rógva fram undir, at Alberti og Jóannes Patursson einsamallir vóru upphavsmenn til tilboð stjórnarinnar í 1906.

Tann 6. mars 1909 tók Oliver Effersøe soleiðis til av Fólkatingsins røðarapalli um upprunan til tilboðið frá 1906: „*De Forhandlinger, som Folketingsmanden førte her i København angaaende denne Sag, var hemmelige, og de blev førte, saa vidt jeg af alt kan se, med den daværende Justitsminister. Som følge deraf vil det være umuligt at komme til nøje Kendskab om disse Forhandlingers Tilblivelseshistorie. Jeg skal heller ikke komme nærmere ind derpaa, men vil dog om dette Punkt sige følgende. De færøske Sager og Færøerne i det hele taget henhøre i Almindelighed under Justitsministeriet, for saa vidt der ikke er gjort Undtagelse derfra, en Undtagelse, som er til Stede for adskillige Sagers vedkommende. Justitsministeren indtager en særlig Stilling som en Slags Minister for Øerne. Følgen deraf har vel været, at de øvrige Ministre have overladt denne Sag til Justitsministeren som den, der maatte have det nærmere Kendskab til de færøske Forhold i Almindelighed. Paa Grund heraf og i Henhold til, hvad der ellers er mig bekendt, maa jeg antage, at den afgaaede Justitsminister har haft den afgørende Indflydelse paa denne Sag. Uden ham var det ikke sket, som skete i 1906.*“²⁴ Tað tykist sum Oliver Effersøe í 1908, t.e. eftir at Alberti var fallin, sær móguleikan fyri at knýta ein svikara og skjalafalsara, Alberti,

at Jóannesi Paturssyni, fyri at kunna seta hann í sama bás sum Alberti.

Tað løgna er, at Alberti ongantíð metti sín leiklut vera nakran annan enn sum boðbera hjá donsku stjórnini.²⁵ Jóannes Patursson tykist heldur ikki hava lagt serliga áherðslu á leiklutin hjá Alberti. Fyri kanningarnevnd Landstingsins í 1919 segði Jóannes Patursson, at hann serliga hevði havt samráðingar við figgiarmálaráðharran, Vilhelm Lassen, sum hann – beinleiðis í stríð við uppáhaldið hjá Oliveri Effersøe – helt hevði høvuðsábyrgdina av, at tilboðið yvirhovur varð sett fram: „*Jeg tror, at det mest skyldes Finansminister Vilh. Lassens Interesse for denne Sag, at Tilbudet fremkom.*“²⁶ Hann segði seg eisini hava havt samráðingar við Svend Høgsbro (1855-1910), ferðslumálaráðharran, og við Sigurd Berg (1868-1921), innanríkisráðharran, hevði hann havt samráðingar um móguleikarnar fyri at gera serlig føroysk frímerki. Løgmaráðharran, P. A. Alberti, nevndi Jóannes Patursson ongantíð í sambandi við tilboðið í vitnisfrágreiðing síni frá 1919.

Tað kann valla útihýsast, at Jóannes Patursson seinni, í 1919, vildi siga Oliveri Effersøe ímóti, og tí við vilja ikki nevndi Alberti í sambandi við tilboðið. Vilhelm Lassen, sum doyði í 1908, kundi ikki vátta søguna, sum Jóannes Patursson segði frá í 1919. Tað kundi Svend Høgsbro, sum doyði í 1910, heldur ikki. Jóannes Patursson var hinvegin so vísur í síni søk, at hann tók konu Vilhelm Lassen, Mariu Lassen, sum var á lívi í 1919, í eið fyri at vátta frásøgn sína um tann avgerandi leiklutin hjá mannum viðvíkjandi upprunanum til tilboðið: „*Dette vil hans endnu levende Hustru,*

*Fru Marie Lassen, kunne bevidne.*²⁷ Maria Lassen, hansara „robuste Kone“, sat í Landstinginum í 1920-21.²⁸ Tað avgerandi prógvið til verju fyri trúvirðinum í hesi frásøgnini hjá Jóannesi Paturssyni er kortini, at tað, sum hann upplýsti í 1919, tykist samsvara fullkomiliga við tær varðveittu samtíðarheimildirnar frá 1906. Í brævinum til Løgtingið, dagfest 12. mai 1906, har Jóannes Patursson legði sjálvt tilboðið fyri Løgtingið, ger hann heldur einki burtur úr leiklutinum hjá Alberti, løgmálaráðharranum, tá tað snýr seg um upprunan til tilboðið. Eins og í vitnisfrágreiðingini fyri nevndini í 1919 nevndi hann serliga figgjarmálaráðharran og ferðslumálaráðharran: „I Henhold til det høje Lagtings Anskuelse og under Hensyn til, at Telegrafstationen i Thorshavn vil blive aabnet til Høsten, fremholdt undertegnede Folketingsmand særlig overfor Finansministeren og Trafikministeren den absolute Nødvendighed af, at i ethvert Fald Telefonspørgsmaalet bragtes til løsning snarest muligt, eventuelt saa betids, at det til Foraaret sammentrædende ekstraordinære Lagting om muligt kunde tage endelig Stilling til Sagen. – Efter en Del yderligere Forhandlinger blev der mig da fra det samlede Ministerium givet Meddelelse om, at Regeringen var villig til at overlade Færøernes Lagting fri Raadighed over Øernes direkte og indirekte Skatter, imod at Lagtinget saa selv afholdt Udgifterne ved Telefon-, Vej- og Havneanlæggene. – Yderligere blev det mig meddelt af Regeringen, at hvis Færingerne ogsaa ønskede andre lokale Anliggender, som nu helt eller delvis vare Statsanliggheder, overført til færøske Sager, da var Regeringen villig til at

*forhandle med Lagtinget derom; ligeledes vilde man stille sig imødekommende, om Lagtinget til Bestridelse af sine forøgede Udgifter skulde mene det paakrævet at søge om et bestemt aarligt Statstilskud.*²⁹ Løgmálaráðharrin verður ikki nevndur í brævinum fyrr enn eftir hetta brotið, og tá verður hann einans settur í samband við røðuna í Fólkinginum tann 23. mars í 1906, har hann tosaði vegna stjórnina og nevndi móguleikan fyri at hava nýval til Løgtingið í sambandi við nýggju Løgtingslógina. Tað ber illa til at halda uppá, at Jóannes Patursson eisini her duldi leiklutin hjá Alberti fyri Oliver Effersøe – tað hevði hann sjálvandi onga grund til fyrr enn eftir at Alberti var fallin í 1908, tá Oliver Effersøe fór at seta skuldsetingar ímóti honum. Tað avgerandi prógvið fyri, at Jóannes Patursson hevði grein í sínum máli, tá hann í 1919 segði frá stóra leiklutinum hjá Vilhelm Lassen, er, at danska ráðharraprotokollin heilt týðiliga setur figgjarmálaráðharran í samband við samráðingarnar við Jóannes Patursson, meðan løgmálaráðharrin bara fær til uppgávu saman við figgjarmálaráðharranum at svara Løgtinginum vegna stjórnina, óivað bara tí, at hann sum ráðharri fyri Føroyar hevði fingið skrivið frá Løgtinginum. Í donsku ráðharraprotokollini frá fundinum 6. mars 1906 stendur í fullum samsvari við tað, sum Jóannes Patursson í 1919 upplýsti fyri kanningarnevnd Landstingsins um upprunan til tilboðið, at: „Folketingsmand Patursson havde forebragt Sagen for Finansministeren“.³⁰ Tað er greitt, at Vilhelm Lassen var ráðharrin, ið Jóannes Patursson hevði havt mest samband við.

Heldur ikki í politiska kjakinum í Føroyum upp undir fólkatingsvalið 22. juni í 1906 tykist Jóannes Patursson hava lagt áherðslu á leiklutin hjá løgmláráðharranum, Alberti. Frá politiskum fundi í *Teatersalen* í Havn 5. mai 1906 verður Jóannes Patursson í Dimmalætting 16. mai 1906 endurgivin fyri at hava tikið soleiðis til viðvíkjandi upprunanum til tilboðið, sum hann eins og í skrivinum til Løgtingið, dagfest 12. mai 1906, einans setti í samband við trupulleikarnar hjá sær við at fáa Ríkisdagin til at jætta pening til telefonútbyggingar í Føroyum: „*Derfor udtaler jeg overfor Ministeren: Giv os Raad over vort Skattevæsen, vore egne Penge, saa maa vi selv overtage vore Telefoner. Dette blev forhandlet i et Ministerraad, og det vedtoges, at vi skulde faa et Tilbud om at have baade de direkte og de indirekte Skatter. Men Ministeren synes, vi har Brug for mere, hvorfor der ogsaa tilbydes os større Indflydelse paa Lovene. Ingen skal tage Initiativet undtagen Folket og Lagtinget.*“ Í Føroyum tykist tað ikki vera fyrr enn í 1908, t.e. eftir at Alberti var fallin, at tilboðið beinleiðis varð sett í samband við Alberti, og eftirtíðin hevur helst av góðum grundum bara gingið út frá, at Jóannes Patursson her og aðrastaðni við sipaði til løgmláráðharran, Alberti, sum hevði føroysk viðurskipti um hendur.³¹ Tað avgerandi er kortini, at verða tey omanfyri endurgivnu orðini hjá Jóannes Paturssyni frá 22. juni 1906 samanborin við tað, sum ráðharraprotokollin upplýsir frá 6. mars 1906, so kann „*Ministeren*“ í røðuni hjá Jóannes Paturssyni valla vera nakar annar enn fíggjarmálaráðharrin, t.e. Vilhelm Lassen.

Heldur ikki aðrastaðni, t.d. í einum fyri-

lestri í *Teatersalen* í Havn 22. apríl 1906, t.e. áðrenn Jóannes Patursson 12. mai 1906 legði skrivið við tilboðnum fyri Løgtingið, setti hann løgmláráðharran, P. A. Alberti, í samband við tilboðið, hóast hann her eins og í brævinum til Løgtingið segði seg hava tosað við „*Ministrene*“, áðrenn tilboðið varð viðgjørt á ráðharrafundinum 6. mars 1906. Sambært skrivinum, sum Jóannes Patursson legði fyri Løgtingið tann 12. mai 1906, hevði Jóannes Patursson sum nevnt serliga havt samráðingar við Vilhelm Lassen og Svend Høgsbro, meðan hann í 1919 perifert eisini nevndi Sigurd Berg. Greiðastu ábendingina um, at Jóannes Patursson neyvan nakrantíð helt uppá, at hann hevði fingið tilboðið frá Alberti, fáa vit í veruleikanum frá Oliver Effersøe. Í 1919 sipaði Oliver Effersøe beinleiðis til hendan fyrilesturin hjá Jóannes Paturssyni sum grundgeving fyri, at Jóannes Patursson skuldi havt sagt seg hava fingið fingið tilboðið frá Alberti. Við beinleiðis tilsiping til hendan fyrilesturin hjá Jóannes Paturssyni í *Teatersalen* tann 22. apríl 1906 upplýsti Oliver Effersøe í 1919 í vitnisfrágreiðing síni mótvegis kanningarnevnd Landstingsins: „*Det nævnes endvidere, at han i den Anledning satte sig i Forbindelse med Justitsministeren og forhandlede med ham om, hvad der skulde gøres, og at der da imellem dem blev truffet Aftale om, at vi Færinger kunde komme til at ordne vore Sager paa en anden Maade end hidtil.*“³² Tað áhugaverda er, at ongastaðni í nevnda fyrilestri, sum er endurgivin í fullum líki í Tingakrossi í 1906, er Jóannes Patursson endurgivin fyri at hava sett tilboðið í samband við løgmláráðharran, t.e. Alberti.³³ Tað er

sjálvandi möguligt, at Jóannes Patursson í fyrilestrinum kann hava havt orðað seg øðrvísi enn í referatinum í Tingakrossi, men tað avgerandi er, at Oliver Effersøe, sum ikki tykist hava hoyrt fyrilesturin, bara hevði referatið at halda seg til: „*Da denne Tale, som findes i to Numre af Bladet „Tingakrossur“, ofte har været fremhævet oppe paa Færøerne, paa politiske Møder og ellers, uden at der nogensinde fra Hr. Paturssons Side er gjort Indsigelse mod Rigtigheden af den givne Fremstilling, maa jeg antage, at Referatet er rigtigt ...*“.³⁴ Jóannes Patursson verður einans endurgivin fyri at hava tosað við „*Ministrene*“, harav vit við vissu vita, hvørjir tveir av hesum ráðharrunum vóru: Vilhelm Lassen, sum vegna Jóannes Patursson legði tilboðið fyri stjórnina 6. mars 1906, og Svend Høgsbro. Sigurd Berg, sum Jóannes Patursson í 1919 eisini setti í samband við tilboðið, tykist kortini hava verið meira periferur. Jóannes Patursson leggur síðan í samsvari við m.a. donsku ráðharraprotokollina afturat: „*Tanken blev drøftet i Ministerraad, og Forhandlingen resulterede i et Tilbud saa gunstigt, som jeg neppe havde turdet vente det, og som det nu staar frit for Færingerne at tage imod eller forkaste*“.³⁵ Tað, sum Oliver Effersøe í 1919 upplýsti fyri kanningarnevnd Landstingsins er v.ø.o. beinleiðis ósatt. Tað sigur nakað um, hvussu veikt grundarlagið er undir uppáhaldinum hjá Oliveri Effersøe um, at tilboðið bara var eitt privat tilboð frá Alberti. Tað sigur okkum eisini, at Oliver Effersøe, sum seinni helt uppá, at tilboðið stavaði frá Alberti, ikki megnaði at finna nakra grundgeving fyri tí. Hann gekk bara út frá tí, eftir at Alberti í 1908 var

fallin. Hetta verður í veruleikanum váttað av Anju Andreasen í søguni um Sambandsflokkin: „*At løgmálaráðharrin P. A. Alberti í september 1908 hevði meldað seg sjálvan til lögregluna fyri svik og í 1910 varð dømdur drúgvna fongsulsrevsing, var fyri sambandsmenn enn eitt prógv um, at viðurskiptini, ið vóru rundan um tilboðið, vóru illgrunaverd, og at tað var ein lætti, at tilboðið nú var manað í jørðina*“.³⁶ Hetta er illgruni, sum einki hald hevur í heimildunum. Viðvikjandi tilboðnum er einki illgrunasamt at finna í keldunum um leiklutin hjá Alberti.

Jóannes Patursson hevði tí grein í sínum máli, tá hann í Tingakrossi 7. oktober 1908 harðliga vísti aftur skuldsetingunum hjá Oliveri Effersøe í Dimmalætting 3. oktober 1908, har hildið varð uppá, at tilboðið stavaði frá Alberti. Jóannes Patursson svaraði: „*Jeg ... protesterer paa det bestemteste imod alle Hentydninger, der kunde sigte til at sætte Regeringstilbudet til Færøerne i nogensomhelst Forbindelse med Alberti-Affæren. – Jeg ved, at Tilbudet fremkom som Resultat af Overvejelse i samlet Ministermøde, hvor – saavidt jeg har kunnet erfare – alle Ministrene var til Stede. – Jeg vil hermed for Ministrene J. C. Christensen, afdøde Vilhelm Lassen, Høgsbro, Berg, Enevold Sørensen og Ole Hansen nedlægge min bestemte Protest imod, at nogen af disse beskyldes for at have næret svigefulde Hensigter ved Fremsættelsen af Regeringstilbudet af 1ste Juni 1906. Ja, selv i faldne Justitsminister Albertis Stilling til denne Sag vil Hr. Effersøe aldrig kunne paavise nogen Svindel*“.³⁷ Hetta samsvarar alt fullkomiliga við tað, sum tær avgerandi heimildirnar frá 1906 upp-

lýsa. Hesi orð bera eisini boð um ein mann, sum var rættiliga vísur í síni sök. Heimildirnar frá 1906 prógva eisini, at tað hevði hann allar góðar grundir til at vera. Tilboðið var givið av tí samlaðu donsku stjórnini í 1906, meðan Oliver Effersøe í 1908 av órøttum setti tað í samband við privat og óreiðilig áhugamál hjá Alberti, tá hesin hevði lagt ráðharrasessin frá sær av heilt øðrum grundum. Skuldsetingar, sum Oliver Effersøe setti fram móti falna løgmlaráðharranum á Fólkatíngi 6. mars 1909, høvdu tí heldur einki hald í veruleikanum.

Leikluturin hjá Alberti hevur v.ø.o als ikki verið so avgerandi í sambandi við upprunan til tilboðið, sum Oliver Effersøe seinni vildi vera við. Í mun til spurningin, hvørt eisini danska stjórnin seinni legði Alberti undir at hava sett tilboðið fram óheft av donsku stjórnini, er tað hinvegin rættiliga avgerandi, at danskir ráðharrar frá 1906 eisini beinleiðis avsanna tað ógrundaða uppáhaldið hjá Oliveri Effersøe. Svend Høgsbro og J. C. Christensen, sum á Fólkatíngi 6. mars 1909 svaraðu fyrispurninginum hjá Oliveri Effersøe, avsanna beinleiðis hetta uppáhaldið. Svend Høgsbro, sum var danskur løgmlaráðharri í 1909, svaraði Oliveri Effersøe soleiðis: „I saa Henseende er det jo ganske vist, at der for 3 Aar siden af den daværende Regering gjordes et Tilbud til Færøerne, som maaske kunde siges at sigte paa en Forandring i saa Henseende. Det ærede Medlem gav en Fremstilling af, hvad den daværende Folketingsmand for Færøerne havde bragt ud til Færøerne af Meddelelser om den daværende Regerings Tilbud. Jeg skal derom sige, at efter alt, hvad

der foreligger for mig som Medlem, dels af den nuværende Regering, dels af den daværende, var den daværende Justitsminister beføjet til ikke alene i Kraft af sin Stilling som Justitsminister, men ogsaa efter Samraad med sine Kolleger paa den daværende Regerings Vegne at fremsætte det Tilbud, som indeholdes i den officielle Skrivelse fra Justitsministeriet til Færøernes Lagting af 1. Juni 1906. Dette – men ogsaa kun dette – kan for saa vidt siges at have været den daværende Regerings Hensigt og staa for dens Regning. Alt, hvad der ligger udenfor dette, hvad der altsaa er kommet til Færøerne gennem den daværende Folketingsmand, være sig før eller efter den Dato, som denne Skrivelse bærer, det maa staa for den paagældende Folketingsmands egen Regning, det har den daværende Regering intet Ansvar for, og jeg tror for øvrigt heller ikke den daværende Justitsminister, jeg har i al Fald ikke nogen Grund til at tro, at han er gaaet udenfor den Bemyndigelse, han havde, eller har lovet noget, som ikke stod i den nævnte Skrivelse af 1. Juni 1906“.³⁸

Hóast Svend Høgsbro í 1909 kundi havt lagt alla ábyrgdina av tilboðnum á Alberti, sum var fallin í 1908, so vardi hann Alberti móttvegis øllum skuldsetingum frá Oliver Effersøe. Alberti hevði sett tilboðið fram: „*efter Samraad med sine Kolleger paa den daværende Regerings Vegne*“,³⁹ júst soleiðis, sum Jóannes Patursson áhaldandi hevði hildið uppá síðan 1906. Eitt møgulegt ósamsvar millum tað tilboðið, sum Jóannes Patursson hevði lagt fyri Løgtingið 12. mai 1906, og tað, sum stjórnin hevði givið honum heimild til, varð hinvegin einans lagt á Jóannes Patursson, meðan Alberti varð frikendur fyri allar skuldset-

ingar. Heldur ekki J. C. Christensen, sum – hóast hann ekki longur var ráðharri – eisini svaraði Oliver Effersøe á Fólkatingi 6. mars 1909, legði nakra ábyrgd av tilboðnum á tann fráfarna lögáráðharran, P. A. Alberti.⁴⁰

Oliver Effersøe tosaði tí eisini ímóti betri vitan, tá hann 10 ár seinni, t.d. í 1919, móttvegis danska forsætisráðharranum í 1913-1920, Carl Theodor Zahle, sum í síni vitnisfrágreiðing eins og danskir ráðharrar undan honum setti tilboðið frá 1906 í samband við „*Ministeriet J. C. Christensen*“⁴¹ yvirhøfur, – t.e. uttan at gera nakað við ella yvirhøfur at nevna leiklutin hjá Alberti – segði fyri kanningarnevnd Landstingsins, at: „*Det er imidlertid misvisende, naar Statsministeren (t.e. Zahle) kort og godt skyder Skylden for den saakaldte Tilbudsaffære af 1906, som gav Anledning til Partikampen, over paa Ministeriet J. C. Christensen. Færøerne sorterer i Almindelighed under Justitsministeriet, og det maatte derfor være den daværende Justitsminister, som havde Hovedindflydelsen paa og Hovedansvaret for færøsk Politik, ligesom Justitsminister Zahle har det nu*“.⁴² Oliver Effersøe hevði bæði í 1906 og í 1909 fingið at vita, at stjórnin stóð aftan fyri tilboðið, og at Alberti ekki var farin út um sínar heimildir hesum viðvíkjandi. Tað tykist eisini ógvuliga ósannlíkt, at nakar av hinum donsku ráðharrarunum frá 1906, Sigurd Berg, innanríkisráðharrin, Frederik Raben-Leventzau (1850-1933), uttanríkisráðharrin, Enevold Sørensen (1850-1920), mentamálaráðharrin ella Ole Hansen (1855-1928), landbúnaðarráðharrin, harav eingin tykist hava havt nakað serligt við tilboðið at gera, skulu hava lagt ábyrgdina

av tí á P. A. Alberti. Ráðharrarnir mugu eisini allir hava vitað, at tað beinleiðis var skjalprógvað, at stjórnin stóð aftan fyri tilboðið. J. C. Christensen hevði sum forsætisráðharri ført og váttað ráðharraprotokollina frá fundunum um m.a. tilboðið 6. mars og 31. mai í 1906, har teir donsku ráðharrarnir vóru til staðar, og Svend Høgsbro hevði í 1909 týðiliga upplýst fyri Ríkisdagnum, at stjórnin stóð aftan fyri tilboðið. Heldur ekki hevði nakar ráðharri talað at, tá Alberti á Fólkatingi 23. mars og 25. oktober 1906 týðiliga upplýsti, at tilboðið stavaði frá donsku stjórnina, tá hann svaraði fyrispurningum frá ávikavist Jóannesi Paturssyni og Oliveri Effersøe. Danskir ráðharrar í 1906 kundu illa snúgva sær undan tí sannroynd, at stjórnin stóð aftan fyri tilboðið frá 1906.

Til seinast kann nevast, at Jóannes Patursson í 1919, sum svar uppá uppáhald hjá Oliveri Effersøe í kanningarnevndini um, at hann m.a. einans hevði fingið tilboðið frá Alberti, heitti á kanningarnevndina um at gera teir báðar einastu donsku politikararnar úr Vinstrastjórnini frá 1906, sum framvegis vóru virknir politikarar, J. C. Christensen og Sigurd Berg, kunnugar við skuldsetingarnar frá Oliveri Effersøe, soleiðis at teir kundu fáa høvi til at verja seg.⁴³ Tað gjørdi kanningarnevndin ekki, men hetta sigur nakað um, hvussu sannførdur Jóannes Patursson var um, at Oliver Effersøe segði ósatt fyri nevndini.

Heimildartilfarið tykist eisini geva Jóannesi Paturssyni púra rætt hesum viðvíkjandi.

Ein myta verður til

Um það er rætt, sum her hefur verið grundgivið fyri, t.e. at 1) tilboðið stavaði frá samlaðu donsku stjórnini, og 2) at danskir ráðharrar frá 1906 neyvan nakrantíð hildu uppá, at tilboðið var eitt privat tilboð frá Alberti, so er áhugavert at spyrja, hvussu søgan er íkomin.

Tað hefur ikki eydnast at spora hesa søguna longur aftur enn til bókina hjá Jørgen Steining frá 1953, men tað er áhugavert, at allir teir seinnu søgufrøðingarnir, sum siga frá hesi søguni, tykjast hava fingið søguna frá Jørgen Steining. Bókin hjá Jørgen Steining (1953) er t.d. á bókmentalistanum hjá Rólandi Waag Høgnesen (1968) og hjá Jákupi Thorsteinssyni (1990), meðan Anfinnur í Skála (1992) hefur Færing-Frænder, har greinin hjá Rólandi Waag Høgnesen er at finna, millum sínar heimildir. Jákup Thorsteinsson ger týðiliga vart við, at hann byggir tann perspektiverandi partin í ritgerð síni, har hendan søgan stendur, á Jørgen Steining,⁴⁴ men orðingarnar hjá honum viðvíkjandi hesi søguni minna so mikið nógv um tær hjá Róland Waag Høgnesen, at hendan søgan mest sannlíkt er tikin haðani. Tað er eisini áhugavert, at meðan teir seinni føroysku søgufrøðingarnir, t.d. Róland Waag Høgnesen, Jákup Thorsteinsson og Anfinnur í Skála ávikavist upplýsa, at „regeringen“ (teir báðir fyrru) ella „*danskir stjórnarmenn*“ (tann seinasti) søgdu tilboðið vera eitt privat tilboð frá Alberti, so upplýsir Jørgen Steining í 1953 bara, at „*man*“ eftir at Alberti fall segði tilboðið vera eitt privat tilboð frá Alberti, meðan hann í 1958 er nágreiniligari, tá hann sigur „*man i Danmark*“. Enski søgufrøðingurin

John F. West (1972), sum annars hefur Færing-Frænder á bókmentalistanum, eyðmerkir heldur ikki nakran ávísan persón ella nakran ávísan bólk, ið seinni skuldi havt sett hetta ivasama uppáhaldið fram – hann sigur bara, at tilboðið: „*was later represented as having never been more than the private scheme of one of the Venstre ministers, P. A. Alberti*“.⁴⁵ Tað er v.o.o. ikki endiliga so, at Jørgen Steining sipar til danskar ráðharrar ella donsku stjórnina, men tað er hinvegin einki at siga til, at nakað seinni føroyskir søgufrøðingar, sum m.a. lutvíst hava bygt á granskingina hjá Jørgen Steining, hava skilt tað soleiðis. Við støði í tí tilfari, sum er lagt fram í hesi grein, tykist tað kortini vera rættiliga ósannlíkt, at danska stjórnin ella danskir ráðharrar frá 1906 nakrantíð skulu hava lagt løgmlaráðharran, Alberti, undir at hava sett tilboðið fram av sínum eintingum. Hinvegin vita vit, at Oliver Effersøe longu í Dimmalætting í 1908, á Fólkatíngi í 1909 og mótvegis kanningarnevnd Landstingsins í 1919 helt uppá, at talan var um eitt privat tilboð frá Alberti. Einki bendir á, at Jørgen Steining kann hava kent nakað til kjakið um tilboðið á Fólkatíngi í 1909, har danskir ráðharrar fríkendu Alberti, men tað er próvfast, at hann hefur brúkt frágreiðingina hjá kanningarnevndini, har Oliver Effersøe í 1919 setti fram skuldsetingar móti tí tá falna løgmlaráðharranum Alberti um, at hann persónliga hevði høvuðsábyrgdina av tilboðnum. Jørgin Steining uppgevir ongar heimildir, men søguna hjá Jóannesi Paturssyni um Vilhelm Lassen kann hann valla hava fingið aðrastaðni enn úr vitnisfrágreiðing Jóannesar Paturssonar fyri

kanningarnevndini í 1919. Tað er v.ø.o. møguligt, at hendan søgan upprunaliga stavar frá Oliveri Effersøe, og at tað m.a. er hann, sum Jørgen Steining sipar til við orðinum „man“, meðan seinni søgufrøðingar av góðum grundum hava hildið, at Jørgen Steining sipaði til donsku stjórnina ella danskar ráðharrar.

Hartil kemur, at seinni tykist lagnan hjá tilboðnum verða sett í samband við lagnuna hjá Alberti á óhepnan hátt. Tá Jóannes Patursson doyði 2. august 1946, skrivaði Information í einum minningarorði, at: „*Begivenhederne i København i 1908 førte Alberti til Fængslet, og J. C. Christensen vilde ikke vedstaa Albertis Løfte til den færøske Selvstyrehøvdning*“.⁴⁶ Millum donsk bløð, sum skrivaðu minningarorð um Jóannes Patursson, bóru eisini onnur líknandi søgur. Nationaltidende skrivaði, at: „*Da Fængslets Dør lukkede sig bag Justitsministeren, vedgik J.C. Christensen ikke Arv og Gæld*“. Børsen skrivaði, at: „*da Alberti var faldet, nægtede I. C. Christensen at indfri dette Løfte*“.⁴⁷ Tað er lítið at ivast í, at bløðini her leggja alt ov stóran dent á leiklutin hjá Alberti viðvíkjandi upprunanum til tilboðið, óivað av tí grund, at hann sum løgmálaráðharri hevði føroysk viðurskifti um hendi, eins og hann tí eisini vegna stjórnina hevði sett sítt navn undir skrivið frá stjórnini til Løgtingið, dagfest 1. juni 1906. Tey tykjast ikki, eins og flest øll onnur, sum higartil hava viðgjørt tilboðið, hava vitað, at Alberti hevði skrivað undir skrivið til Løgtingið vegna alla ta donsku stjórnina. Tað er eisini beinleiðis misvísandi, tá Informatiún skrivar, at J. C. Christensen, eftir at Alberti var fallin, sýtti fyri at „*vedstaa Albertis Løfte til den fær-*

øske Selvstyrehøvdning“, tí tað var fyrst og fremst føroyska veljarafjöldin, sum m.a. á lögtingsvalinum 18. juli í 1906 vrakaði tilboðið, ið Jóannes Patursson hevði fingið frá donsku stjórnini. Jóannes Patursson hevði sjálvandi einki krav uppá at fáa J. C. Christensen at standa við eitt tilboð til sín, sum meirilutin av føroysku veljarafjöldini hevði vrakað. Jóannes Patursson tykist heldur ikki hava borið agg til J. C. Christensen, sum noyddist at leggja frá sær sum forsætisráðharri 12. oktober 1908.⁴⁸ Tann 7. oktober 1908, tá stjórnin stóð til at falla orsakað av Alberti-gøluni, skrivaði Jóannes Patursson: „*Hvad enten Ministeriet staar eller falder, vil jeg sige Ministeriet J. C. Christensen min dybtfølte Tak for dets ganske særlige Hensyntagen til frisindede Krav fra Færøerne, og jeg ved, at talrige Færinger vil slutte sig hertil*“.⁴⁹ Tað var ikki J. C. Christensen, sum sveik Jóannes Patursson, men tann føroyska veljarafjöldin. Hetta er eisini tað, sum verður upplýst í Dansk Biografisk Leksikon frá 1940, sum man hava verið alment góðtikna myndin av málinum um tað mundið, tá Jóannes Patursson doyði. Dansk Biografisk Leksikon frá 1940 upplýsir, at: „*Han (t.e. Jóannes Patursson) ... fik Justitsminister Albertis Tilsagn om større Indflydelse for Lagtinget paa de lokale Forhold. S. A. faldt han imidlertid for Effersøe, der repræsenterede det nye Sambandsparti, medens P. var Formand for Selvstyrepartiet*“.⁵⁰ Hinvegin er tað óivað rætt, at J. C. Christensen – og Svend Høgsbro – seinni vóru meira ivasamir mótvegis tilboðnum, sum danska stjórnin hevði givið Jóannesi Paturssyni í 1906. Tað sæst m.a. av umrøðuni av tilboðnum

á Fólkatingi í 1909, tá Svend Høgsbro og J. C. Christensen svaraðu Oliveri Effersøe. Svend Høgsbro segði, at: „*Dette Tilbud, som den Gang blev givet, er ifølge sit eget Indhold forlængst faldet bort, thi det fremgaar af Indholdet af den Skrivelse, jeg nys oplæste, at Tilbudet var betinget af, at der gennem Forhandlingerne herom paa det forestaaende Lagting viste sig at herske et vidt udbredt Ønske derom paa Færøerne. Men dette slog jo paa ingen Maade til. At vi, efter hvad den daværende Folketingsmand meddelte os, havde troet, at noget saadant vilde vise sig, er en Sag for sig. Givet er det, at det slog fejl ... Dermed var altsaa det Tilbud, som den Gang gjordes, og som først og fremmest skyldtes Fremstillinger fra den daværende Folketingsmands Side, endeligt bortfaldet. Det blev ikke fornyet af den daværende Regering, og jeg kan sige, at det vil ikke blive fornyet af den nuværende Regering ...*“.⁵¹ J. C. Christensen segði tað sama: „*Det viste sig ved Lagtingets Forhandling, at der ikke var et saadant vidt udbredt Ønske, og derved er selvfølgelig det skete Tilbud bortfaldet*“.⁵² Tað avgerandi er kortini, at hvørki Svend Høgsbro ella J. C. Christensen nakrastaðni halda uppá, at talan var um eitt privat tilboð frá Alberti. Teir váttu tvørturímóti báðir, at tilboðið varð givið av donsku stjórnini. Hinvegin tykjast teir í 1909, t.e. stutt eftir, at Alberti var fallin, tá føroysku veljarafjöldin við stórum meiriluta hevði vrakað tilboðið, og ein annar føroyskur fólkatingsmaður umboaði Føroyar, sum ikki var so fegin um arbeiðið hjá Jóannesi Paturssyni á Fólkatingi í 1906, skilligt nokk vera meira ivasamir viðvíkjandi hesum tilboðnum.⁵³ Teir gera eisini báðir týðiliga vart við, at

tað vóru føroyingar, sum vrakaðu tilboðið – ikki danska stjórnin. P. A. Alberti, løg- málaráðharrin, hevði sambært Svend Høgsbro og J. C. Christensen ikki virkað politiskt óheft av hinum donsku ráð- harrunum í sambandi við tilboðið, men Jóannes Patursson hevði hinvegin sam- bært Svend Høgsbro villeitt alla ta donsku stjórnini viðvíkjandi undirtøkuni í Føroy- um fyri sjálvstýrissjónarmiðum sínum. Hetta seinna var óivað ein høvuðsgrund til, at teir seinni ikki vildu standa við lyfti stjórnarinnar til Jóannes Patursson – tað hevði einki við Alberti at gera. Tað vóru óivað bara hesi viðurskifti, sum tey donsku bløðini eitt sindur misvísandi sipaðu til í minningarorðunum í august 1946. Einki av teimum donsku bløðunum, sum prentaðu minningarorð um Jóannes Patursson í august 1946, skrivaði, at J. C. Christensen legði ábyrgdina av tilboðnum á Alberti, men tá tey seta søguni um J. C. Christensen og broyttu støðu hansara til tilboðið í samband við fallið hjá Alberti, samstundis sum tey av órøttum halda, at tilboðið bara stavaði frá Alberti, kunnu lesarar lætt fáa tann tankan – serliga tá vit vita, at Oliver Effersøe hevði sett fram tilíkar skuldsetingar móti Alberti. Tað er greitt, at tað er ikki tað, sum hesi minn- ingarorðini frá 1946 beinleiðis skriva, men tey vísa okkum, hvussu lætt nevnda søgan um, at danskir ráðharrar seinni hildu uppá, at talan einans var um eitt persónligt tilboð frá Alberti kann vera íkomin.

Tað tykist vera leikluturin hjá Alberti sum løg málaráðharra, har hann eisini hevði ábyrgdina av føroyskum viðurskift- um, saman við tí, at hann varð dømdur fyri svik og skjalafalsan í 1910, sum førdu til, at

eftirtíðin av óróttum setti hann í samband við óreiðiligheitir kring upprunan til tilboðið í 1906. Sambært viðgjørdu heimildunum var tað einans Oliver Efersøe, sum – tó ikki fyrr enn frá 1908, tá Alberti varð fallin sum løgmláráðharri – legði hann undir at hava sett tilboðið fram uttan um donsku stjórnina, men tað verður beinleiðis avsannað av donskum ráðharrum og avgerandi heimildum. Tað er eisini týðiligt, at skuldsetingarnar hjá Oliveri Effersøe beinleiðis eru politiskt grundaðar. Tað er eisini ivasamt, um Oliver Effersøe, sum var í Føroyum í mars-apríl 1906, er nøkur eftirfarandi kelda til samráðingarnar um tilboðið, ið vóru í Keypmannahavn í mars 1906. Í 1919 eru prógv fyri, at hann fann uppá grundgevingar, sum hansara egnu keldur einki upplýstu um.

Tá danska stjórnin seinni, tá politiska veðurlagið varð vorðið meira sambandsinnað, ikki kundi standa við tað tilboð, sum Alberti vegna stjórnina hevði lagt fyri Løgtingið í 1906, var tað beinleiðis lagt upp til, at eftirtíðin setti upprunan til tilboðið í samband við privat áhugamál hjá tí dømnda brotsmanninum P. A. Alberti. Hóast hendan søgan kann tykist sannlík og samsvarar væl við tíðarkarmin, ið hendingarnar fóru fram innanfyri, so er tað einki, sum bendir á, at atvoldarsamhangurin eisini er í samsvar við hesa tíðarøð.

Alberti var helst bara ein hentur syndabukkur, sum bæði tilvitað og ótilvitað kundi nýtast til at greiða frá uppruninum til eitt tilboð, ið stórt sæð eingin seinni vildi kennast við. Tað er kortini einki, ið bendir á, at hendan søgan er íspunnin av donskum ráðharrum frá 1906. Tann

føroyski søgufroðingurin Jørgen-Frantz Jacobsen, sum í 1927 skrivaði eina bók um politisku viðurskiftini millum Føroyar og Danmark við serligum atlit at tíðarskeiðinum 1906-1927, har hann bara setti tilboðið í samband við lyfti frá stjórnini hjá J. C. Christensen (uttan yvirhøvar at nevna Alberti), tykist ikki kenna søguna um, at danskir ráðharrar seinni skuldu havt lýst tilboðið sum eitt privat tilboð frá Alberti.⁵⁴ Tá Jørgen-Frantz Jacobsen skrivaði bókina, vóru teir flestu av donskum ráðharrunum frá 1906, sum kundu havt givið Alberti privat ábyrgdina av tilboðnum, deyðir. Hann vísir hinvegin á, at tá høvdu viðurskiftini millum Jóannes Patursson og ríkismyndugleikarnar av øðrum grundum, t.d. Adressumálið og Noregsmálið, verið vánalig í nógv ár. Tað kundi bent á, at hendan søgan er íkomin seinni – kanska eftir deyða Jóanesar Paturssonar í 1946.

Niðurstøða

Í hesi grein eru spurningar viðvíkjandi tilboðnum frá 1906, ið legði upp til, at Løgtingið skuldi fáa størri fyrisingarligar og fíggarligar heimildir, viðgjørdir. Serliga eru tað spurningar kring uppáhaldið um, at danska stjórnin seinni skuldi havt hildið uppá, at tilboðið var eitt privat tilboð frá løgmláráðharranum, P. A. Alberti, sum hava verið viðgjørdir. Niðurstøðan í greinini er, 1) at tilboðið frá 1906 varð givið av tí samlaðu donsku stjórnini, soleiðis sum Jóannes Patursson longu í 1906 vildi vera við, 2) at danskir ráðharrar frá 1906 neyvan nakrantíð hildu uppá, at tilboðið bara var eitt privat tilboð frá løgmláráðharranum,

P. A. Alberti, og 3) at eftirtíðin, helst orsakað av, at Alberti hevði ábyrgdina av føroyskum viðurskiftum, og av tí, at hann varð dømdur fyri svik og skjalafalsan í 1910, av órøttum segði tilboðið vera eitt privat tilboð frá honum, tá politiska veðurlagið seinni broyttist til fyrimun fyri sambandsveingin. Tað vóru tveir taparar í 1906-1908, Jóannes Patursson og P. A. Alberti, sum í samsvar við tey søguliga sigrandi sjónarmiðini vóru knýttir at óreiðiligheitum í sambandi við tilboðið. Søgan um tilboðið er eitt føroyskt dømi um, at tað eru vinnararnir, sum skriva søguna.⁵⁵ Tað tykist ikki minst vera Oliveri Effersøe fyri at takka, at mytan fekk fótafesti í varðveittari føroyskari søgu, har hon helst er komin umvegis bók frá 1953 hjá danska søguførðinginum Jørgen Steining, meðan einki bendir á, at søgan er skapt av donsku stjórnini ella nøkrum ráðharra frá 1906.

Tann kendi vísindaheimspekingurin Karl Popper helt uppá, at innan vísindi yvirhøvur ber ikki til beinleiðis at prógva, at eitt ástøði er satt, men onkuntíð ber tó til at prógva, at eitt uppáhald er skeivt.⁵⁶ Tað ber ikki til at *verifisera* eitt ástøði, men tað ber til at *falsifisera* eitt ástøði. Í hesi grein er prógvað, at uppáhaldið um, at tilboðið frá 1906 bara var eitt privat tilboð frá Alberti, er skeivt. Hinvegin er tað ikki beinleiðis prógvað, at *eingin* danskur ráðharri frá 1906 *nakrantíð* gav Alberti persónliga høvuðs-ábyrgdina av tilboðnum, men tað er ført sannlíkindaprógvið fyri tí. Tað hevur harafturímóti ikki verið ætlanin at prógva, at Jóannes Patursson hevði rætt í øllum, sum hann upplýsti um tilboðið frá 1906. Aðrar rannsóknir skulu til fyri at svara tí spurninginum.⁵⁷ Hetta vísir, at eisini innan søguvísindi er tað serliga gjøgnum tað, ið vit

kunnu prógva at vera skeivt, at vit fáa størri innlit í samansett søgulig viðurskifti, har vit neyvan nakrantíð kunnu fáa fult innlit.

Bókmentir

- Andreasen, A. 2006. *Sambandsflokkurin 100 ár – tættir úr søgu Sambandsflokksins*. Sambandsflokkurin, Tórshavn.
- Beretning til Landstinget afgiven af Den af Tinget i Henhold til Grundlovens § 45 nedsatte Kommission til Undersøgelse af forskellige færøske Forhold. Aktstykker, Vidneafhøringer*. 1919. Schultz, Keymannahavn.
- Dahl, S. og Engelstoft, P. (eds). 1926. *Dansk Biografisk Handleksikon*. III bind. Nordisk Forlag, Keymannahavn.
- Dahl, S. og Engelstoft, P. (eds). 1940. *Dansk Biografisk Leksikon*. XVIII bind. J. H. Schultz Forlag, Keymannahavn.
- Dahl, S. og Engelstoft, P. (eds). 1982. *Dansk Biografisk Leksikon*. XI bind. Gyldendal, Keymannahavn.
- Debes, H. J. 1982. *Nú er tann stundin*. Føroya Skúlabókagrunnur, Tórshavn.
- Debes, H. J. 1993. *Politiska søga Føroya 1814-1906*. Føroya Skúlabókagrunnur, Tórshavn.
- Elberling, V. 1950. *Rigsdagens Medlemmer gennem hundrede aar 1848-1948*. II bind. J. H. Schultz Forlag, Keymannahavn.
- Hvítabók*. 1999. I-III bind. Føroya Landsstýri, Tórshavn.
- Høgenesen, R. Waag. 1968. *Færøernes historie frem til den anden verdenskrig*. Í Ólgaard, A. (ed). „Færinger-Frænder“. Gyldendal, Keymannahavn.
- Jacobsen, J.-F. 1927. *Danmark og Færøerne*. Studentersamfundets Oplysningsforening, Keymannahavn.
- Lagtingstidende 1906. Den ordentlige Samling*. 1906. Løgtingið, Tórshavn.

- Lagtingstidende 1906. Tillæg. *Den overordentlige Samling i Maj Maaned*. 1906. Løgtingið, Tórshavn.
- Ministermødeprotokol 1905-1908. 1992. *Konsejlspræsident J. C. Christensens referater*. Rigsarkivet, C. E. C. GAD.
- Mørch, S. 2001. *24 danske statsministre. 24 fortællinger om magten i Danmark i det tyvende århundrede*. 2. útgáva. Gyldendal, Keypmannahavn.
- Popper, K. 1996. *Kritisk rationalisme. Udvalgte essays om videnskab og samfund*. Arnold Busck, Keypmannahavn.
- Rasmussen, P. M. og Samuelsen, H. 1965. *Føroya Söga*. Einars Prent, Hoydalar.
- Rigsdagstidende. *Forhandlinger paa Folketinget. 58de ordentlige Samling 1905-06*. 1906. J. H. Schultz, Keypmannahavn.
- Rigsdagstidende. *Forhandlinger paa Folketinget. 59de ordentlige Samling 1906-07*. 1906. J. H. Schultz, Keypmannahavn.
- Rigsdagstidende. *Forhandlinger paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09*. 1909. J. H. Schultz, Keypmannahavn.
- Skála, A. í. 1992. *Stjórnarskipanarmálið 1946*. Føroya Skúlabókagrunnur, Tórshavn.
- Steining, J.. 1953. *Rigsdagen og Færøerne*. J. H. Schultz Forlag, Keypmannahavn.
- Steining, J. 1958. *Nyere Historie*. Í „Færøerne I“. Dansk Færøsk Samfund, Keypmannahavn.
- Thorsen, S. 1973. *De Danske Ministerier 1901-1929. Et hundrede politisk-historiske biografier*. Pensionsforsikringsanstalten, Keypmannahavn.
- Thorsteinsson, J. 1990. *Et Færø som Færø*. SNAI – North Atlantic Publications and Aarhus University Press, Århus.
- Wang, Z. 2010. *Fólkaatkvøðan 14. september 1946*. Stiðin, Hoyvík.
- West, J. F. 1972. *Faroe. The emergence of a nation*. Hurst & Company, London.
- Wählin, V. o.a. 1994. *Mellem færøsk og dansk politik 1917-1920*. SNAI, Tórshavn og Århus.

Bløð

Dimmalætting.

Tingakrossur.

Viðmerkingar

- ¹ Lagtingstidende, Tillæg. Den overordentlige Samling i Maj Maaned, 1906, síðu 12.
- ² T.d. Andreassen, 2006: 42 og 78.
- ³ Steining, 1953: 143-144.
- ⁴ Steining, 1958: 238.
- ⁵ Høgnesen, 1968: 69.
- ⁶ West, 1972: 124.
- ⁷ Thorsteinsson, 1990: 345.
- ⁸ Skála, 1992: 12.
- ⁹ Lagtingstidende, Tillæg. Den overordentlige Samling i Maj Maaned, 1906: 12.
- ¹⁰ Tingakrossur 11. og 25. apríl 1906, og Dimmalætting 16. mai 1906.
- ¹¹ Tingakrossur 7. oktober 1908.
- ¹² Beretning til Landstinget, Vidneafhøringer, 1919: 248-249.
- ¹³ Steining, 1953: 143-145.
- ¹⁴ Lagtingstidende, Den ordentlige Samling, Tórshavn, 1906: 1.
- ¹⁵ Lagtingstidende, Tillæg. Den overordentlige Samling i Maj Maaned, 1906: 15.
- ¹⁶ Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folketinget. 59de ordentlige Samling 1906-07, 1906: 937-946.
- ¹⁷ Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folketinget. 59de ordentlige Samling 1906-07, 1906: 1197-1199.
- ¹⁸ Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folke-

- tinget. 58de ordentlige Samling 1905-06, 1906: 6167-6168.
- ¹⁹ Hans Jacob Debes helt í doktararitgerð síni beinleiðis uppá, at danska ráðharraprotokollin frá hesum tíðarskeiðinum ikki var til. Debes, 1982: 379-380. Tað er ikki rætt. Protokollin varð givin út í fasmile av ríkisskjalasavninum í 1992. Tann originala ráðharraprotokollin, 2 bind, er í privat-savninum hjá J. C. Christensen á Ríkisskjalasavninum (arkivnummar 5270).
- ²⁰ Ministermødeprotokol 1905-1908. Konsejlspræsident J. C. Christensens referater, 1992: 88.
- ²¹ Ministermødeprotokol 1905-1908. Konsejlspræsident J. C. Christensens referater, 1992: 78.
- ²² Ministermødeprotokol 1905-1908. Konsejlspræsident J. C. Christensens referater, 1992: 88.
- ²³ Dimmalætting 3. oktober 1908. Einkí navn stendur undir greinini, men tað er lítið at ivast í, at Oliver Effersøe hevur skrivað. Í Tingakrossi 7. oktober 1908 verður tað eisini víst á og gingið út frá, at sjónarmiðini stava frá Oliver Effersøe.
- ²⁴ Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09, 1909: 4848-4849.
- ²⁵ Lagtingstidende, Den ordentlige Samling, Tórshavn, 1906: 1; Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 59de ordentlige Samling 1906-07, 1906: 1197-1199; Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 58de ordentlige Samling 1905-06, 1906: 6167-6168.
- ²⁶ Beretning til Landstinget, Vidneafhøringe, 1919: 249.
- ²⁷ Beretning til Landstinget, Vidneafhøringe, 1919: 249.
- ²⁸ Thorsen, 1973: 88.
- ²⁹ Lagtingstidende, Tillæg. Den overordentlige Samling i Maj Maaned, 1906: 12.
- ³⁰ Ministermødeprotokol 1905-1908. Konsejlspræsident J. C. Christensens referater, 1992: 78.
- ³¹ Debes, 1982: 286, Wählin, 1994: 30-31, Hvítabók, 1. bind, 1999: 29.
- ³² Beretning til Landstinget, Vidneafhøringe, 1919, síðu 142.
- ³³ Tingakrossur 25. apríl og 2. mai 1906. Tann 1. september 1906 vísti tað drúgva løgtingsáligtíð hjá meirilutanum, t.e. 'sambandsmonnunum', har Oliver Effersøe sjálvur var framsøgufolk, eisini á referatið í Tingakrossi av fyrilestrinum hjá Jóanni Paturssyni, men tá varð, rættiliga áhugavert, als einki nevnt um, at Jóannes Patursson sambært hesum sama referati skuldi havt fingið tilboðið frá lögmláráðharran, t.e. frá Alberti – tað verður einans, sum rætt er, nevnt: „at de Forhandlinge, som han førte med Regeringen, efter hans Opgivende resulterede i et Tilbud fra denne, som Hr. Patursson giver nærmere Oplysning om.“ Lagtingstidende, Den ordentlige Samling, Tórshavn, 1906: 2.
- ³⁴ Beretning til Landstinget, Vidneafhøringe, 1919: 142.
- ³⁵ Tingakrossur 25. apríl 1906.
- ³⁶ Andreasen, 2006: 78.
- ³⁷ Tingakrossur 7. oktober 1908.
- ³⁸ Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09, 1909: 4864.
- ³⁹ Sæð í hesum høpi er tað ikki so lítið undrunarvert, at Anja Andreasen kemur til ta niðurstøðu, at svarið, sum Oliver Effersøe fekk í Ríkisdegnum 6. mars 1909, staðfesti, „at tilboðið ikki var komið frá Ríkisdegnum,

- ...“: Andreasen, 2006: 78 – uttan at hon yvirhøfur nevni, 1) at Svend Høgsbro beinleiðis vísti aftur skuldsetingunum hjá Oliveri Effersøe móti Alberti ella 2) at Svend Høgsbro týðiliga staðfesti, at tilboðið stavaði frá tí samlaðu donsku stjórnini.
- ⁴⁰ Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09, 1909: 4870-4871.
- ⁴¹ Beretning til Landstinget, Vidneafhøringer, 1919: 208.
- ⁴² Beretning til Landstinget, Vidneafhøringer, 1919: 211.
- ⁴³ Beretning til Landstinget, Vidneafhøringer, 1919: 249-251.
- ⁴⁴ Thorsteinsson, 1990: 340.
- ⁴⁵ West, 1972: 124.
- ⁴⁶ Her eftir Wang, 2010: 314.
- ⁴⁷ Her eftir Wang, 2010: 322 og 325-326.
- ⁴⁸ Mørck, 2001: 43.
- ⁴⁹ Tingakrossur 7. oktober 1908.
- ⁵⁰ Dahl og Engelstoft (eds), 1940: 21. Tað sama verður upplýst í Dansk Biografisk Handleksikon frá 1926 – Dahl og Engelstoft, 1926: 63 – og í Dansk Biografisk Leksikon frá 1982 – Dahl og Engelstoft (eds), 1982: 170-171. Heldur ikki Victor Elberling nevni søguna um at Alberti persónliga fekk ábyrgdina av tilboðnum í biografiini um Jóannes Patursson í „Rigsdagens Medlemmer gennem hundrede aar 1848-1948“. Elberling, 1950: 114-115.
- ⁵¹ Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09, 1909: 4865.
- ⁵² Rigsdagstidende. Forhandlinge paa Folketinget. 61de ordentlige Samling 1908-09, 1909: 4871.
- ⁵³ Petur Martin Rasmussen og Hanus Samuelsen skriva í síni Føroya Sögu frá 1965, at:

„Í 1906 legði Jóannes bóndi fram ætlan, sum skuldi gera Føroyar figgjarliga sjálvstøðugar, og danska stjórnin tók væl undir við hesum, við tað at teir hildu, at hetta kanska fór at eggja føroyingum at taka lut í teimum figgjarligu ílegggingunum, sum tiltrondgar vóru. Seinni, tá ið nýggjur maður kom at stjórna føroysku umsitingini í Keypmannahavn, royndi stjórnin at sleppa sær undan hesum, men Jóannes helt fast um hetta“. Rasmussen og Samuelsen, 1965: 95-96. Hetta er ikki skeivt. Tað er hinvegin áhugavert, at persónurin sum kom at stjórna føroysku fyrisingini í Keypmannahavn eftir Alberti var Svend Høgsbro, sum hvørki kundi ella legði ábyrgdina av tilboðnum á Alberti – tvørturímóti varði Svend Høgsbro Alberti á Fólkatíngi í 1909. Og tað vóru føroyingar, ikki fyrst og fremst danir, sum vrakaðu tilboðið.

⁵⁴ Jacobsen, 1927: 62-63 og 72-117, har dansk føroysk viðurskifti 1906-1927 verða viðgjørd.

⁵⁵ Enntá søgufrøðingar, sum royndu at verja Jóannes Patursson móti skuldsetingum frá sambandsmonnum, tykjast gera tað við stóði í ivasomum sjónarmiðum hjá vinnarunum. Hans Jacob Debes roynir t.d. púra óneyðugt at verja uppáhald Jóannesar Paturssonar um, at hann hevði fingið tilboðið frá „*det samlede Ministerium*“, við rættiliga ivasamt at halda uppá, at løgmálaráðharrin, Alberti, hevði sæð brævið, sum Jóannes Patursson legði fyri Løgtingið 12. mai 1906. Debes, 1982: 298-299, Debes, 1993: 145-146. Tað hevði løgmálaráðharrin neyvan, tá brævið er dagfest 12. mai 1906, t.e. langt eftir, at Jóannes Patursson seint í apríl 1906 kom úr Keypmannahavn til Føroya. Jóannes Patursson helt t.d. røðu í

Teatersalen í Havn 22. apríl 1906. Heldur ikki kann hitt ríkisdagsumboðið, Christian Bærentsen, hava vitað nakað um málið, sum Hans Jacob Debes vil vera við, tá Jóannes Patursson í røðu í Havn í 1906 upplýsti, at Christian Bærentsen var farin til Føroya, tá hann fór undir samráðingar við donsku stjórnina. Dimmalætting 16. mai 1906. Tað hevði verið lættari hjá Hans Jacob Debes at vart uppáhaldið hjá Jóannesi Paturssyni við at víst á, at einki hald var í tí, sum teir sigrandi mótstøðumenn hansara hildu uppá – t.d. við bara at víst á úttalilsir hjá donskum ráðharrum á Fólkatíngi, donsku ráðharraprotokollini o.s.fr., har tað beinleiðis er skjalprógvað, at tilboðið stavaði frá donsku stjórnini. Heldur enn at vart tað tapandi sjónarmiðið við støði í sjálvum

skuldsetingunum frá tí sigrandi sjónarmiðinum, kundi Hans Jacob Debes rættliga sannførandi havt vart tað tapandi sjónarmiðið við støði í heimildunum. Hetta sigur kanska nakað um, at sjónarmið, sum ikki vinna frama, ofta verða skilmarkað av teimum sjónarmiðunum, sum sigra – enntá eisini av teimum fólkkum, sum royna at verja tey sjónarmiðini, ið ikki vunnu frama.

⁵⁶ Popper, 1996: 36.

⁵⁷ Jørgen Steining vil vera við, at: „*Paturssons fremstilling var ganske forkert*“. Steining, 1958: 239. Her eri eg ikki heilt samdur við Jørgen Steining, men hesin spurningurin verður ikki viðgjørður her. Vónandi verður høvi til tað seinni.